

Številka: 802-01-4/2021/4
Ljubljana, 2. 7. 2021

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 42. seji 7. 7. 2021, na podlagi prvega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14, 26/15, 55/20 in 123/20) in prvega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1 in 95/09 – odl. US, 21/13 – ZFDO-F in 81/18 – odl. US), sprejel naslednji

SKLEP

k Problematiki oskrbe Obale in Krasa s pitno vodo

Državni svet predlaga Vladi Republike Slovenije, da se ponovno opredeli do projekta »Oskrba s pitno vodo Obale in Krasa« v luči zagotavljanja pitne vode za celotno območje slovenske Obale, Krasa in Brkinov (Občina Ilirska Bistrica) skladno z Ustavo Republike Slovenije. Vlada Republike Slovenije naj pri tem upošteva strokovne argumente ter okoljsko, ekonomsko in družbeno sprejemljivost projekta v primerjavi s projektom oskrbe Obale (slovenske Istre) s pitno vodo iz zajetja Suhorica in Padež.

Obrazložitev:

Državni svet je na 39. seji 14. 4. 2021 podprl vprašanje državnega svetnika Davorina Terčona (št. 802-01-2/2021/3), zakaj se je Ministrstvo za okolje in prostor odločilo za oskrbo Obale (slovenske Istre) s pitno vodo iz zajetja Suhorica in Padež in zakaj za ta namen že vodi konkretne aktivnosti. Ministrstvo za okolje in prostor je podalo odgovor 14. 5. 2021 (št. 002-2/2021-25550-5), s katerim pa državni svetnik Davorin Terčon ni bil zadovoljen in je menil, da je pomanjkljiv in v določenem delu tudi zavajajoč. Zato je skupaj z državnima svetnikoma Borisom Popovičem in mag. Miroslavom Ribičem naslovil pobudo na pristojno Komisijo Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ter Interesno skupino lokalnih interesov, da naj obravnavata problematiko oskrbe Obale in Krasa s pitno vodo.

Komisija za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ter Interesna skupina lokalnih interesov sta se na skupni seji 21. 6. 2021 seznanili z argumenti pobudnikov seje in odzivom Ministrstva za okolje in prostor, na navedeni skupni seji pa so sodelovali tudi predstavniki zadevnih občin, upravljavcev vodovodnih sistemov na obravnavanem območju, Javnega zavoda Park Škocjanske jame in Civilne iniciative Ohranimo Brkine.

Medtem ko imajo občine slovenske Istre vzpostavljen kvaliteten vodovodni sistem oz. omrežje, vendar so brez ustreznega vodnega vira, imajo zaledne občine (Kras, Brkini) problematično vodovodno omrežje in ustrezne vodne vire za oskrbo s pitno vodo. Še pred železniško nesrečo pri Hrastovljah, ki je pokazala ranljivost oskrbe s pitno vodo obalnih občin, so bile izvedene številne študije obstoječih vodnih virov s ciljem iskanja najoptimalnejše rešitve, vendar tudi po desetletju nobena še ni realizirana.

Kot ugotavlja Državni svet, sodi projekt oskrbe s pitno vodo slovenske Istre in kraškega zaledja med prioritete naloge v programu izvajanja nacionalnih projektov državne infrastrukture. Nov strateški regionalni vodni vir, ki ga načrtuje država in je zanj predviden sprejem DPN, naj bi dolgoročno zagotovil oskrbo prebivalstva s pitno vodo slovenske Istre in rezervni vodni vir za kraško zaledje.

Državni svet ugotavlja, da se vsi deležniki strinjajo glede nujnosti ureditve dolgoročne in varne oskrbe prebivalcev slovenske Istre in zalednih občin s kvaliteto pitno vodo, vendar med njimi ni enotnih pogledov na način ureditve oskrbe s pitno vodo na zadevnem območju.

Na podlagi strokovnih izhodišč za določitev optimalnega vodnega vira (vodni vir na območju Slovenije, prispevno območje vodnega vira na območju Slovenije, vodni vir v povodju Jadranskega morja, razpoložljive količine voda za 50 letin in vodni vir zmogljivosti za vse tri oskrbovalne sisteme Rižanski, Kraški in Ilirsko-bistriški vodovod) in na podlagi analize variant je bila leta 2006 najbolje ocenjena varianta oskrbe iz zajetja na Suhorici, pritoku reke Reke, vendar so se aktivnosti leta 2007 prekinile.

Ob razumevanju, da obalne občine podpirajo vsakršen projekt, ki bo zagotovil neoporečni vodni vir za kvaliteto oskrbo slovenske Istre s pitno vodo, kraško-brkinske občine niso najbolje sprejele odločitev Ministrstva za okolje in prostor, da po prekinitvi v letu 2007 zdaj nadaljuje z aktivnostmi za pripravo in izvedbo projekta vodnega vira z akumulacijo na potoku Suhorica za oskrbo Obale oz. slovenske Istre in kraškega zaledja s pitno vodo. Ta odločitev je povzročila negativen odziv lokalnega prebivalstva, ki se je organiziralo v Civilni iniciativi Ohranimo Brkine, nasprotovanje pa izražajo tudi župani ter velik del strokovne javnosti. Njihovi pomisleki so vezani predvsem na ekonomsko, okoljsko in družbeno sprejemljivost tovrstnega projekta. Ob tem opozarjajo na alternativni projekt oskrbe s pitno vodo Obale in Krasa - deloma iz zajetja Klariči in deloma iz zajetij v Ilirski Bistrici - ki je bil aktualen v obdobju 2011–2015 oz. še v času prejšnje finančne perspektive, vendar do njegove realizacije ni prišlo. Po njihovem mnenju je za realizacijo tega projekta treba le še sprejeti DPN.

Državni svetniki ugotavljajo, da nasprotniki trenutnih aktivnosti Ministrstva za okolje in prostor poudarjajo, da je projekt oskrbe s pitno vodo z zajetjem na Suhorici in Padežu (ocena 133 mio evrov) dražji od projekta oskrbe s pitno vodo Obale in Krasa (ocena cca 50 mio evrov) ter tudi okoljsko sporen, saj posega na porečje reke Reke in vplivno območje Parka Škocjanske jame - ki je prvi največji in najpomembnejši naravni park v Sloveniji, vpisan na seznam Unesco - ter območje Nature 2000. V javnem zavodu Park Škocjanske jame se tako sprašujejo, kako bo reagiralo Ministrstvo za okolje in prostor, če bi Unesco podal negativno mnenje k predlagani zaježitvi potoka Suhorica zaradi ogrožanja Škocjanskih jam kot svetovne dediščine.

Čeprav Ministrstvo za okolje in prostor trdi, da bo v nadaljnjih postopkih preverilo vse aspekte načrtovanega projekta, pa velik del stroke že zdaj opozarja na pričakovane negativne okoljske posledice navedenega projekta. Nasprotniki tudi izpostavljajo, da je bilo s črpalnim preizkusom dokazano, da projekt oskrbe Obale in Krasa s pitno vodo izpolnjuje vse kriterije, med drugim zagotavlja zadostne količine vode za dolgoročne potrebe Obale in zato ne drži trditev resornega ministrstva, da projekt ni izkazal zadostnih količin vode za 50 let. Poleg tega bi omogočil povezavo kraškega, rižanskega in ilirskobistriškega vodovoda ter prinesel rešitev za težave na vodovodnem omrežju zalednih občin (Kras in Brkini). Prav tako je vodni vir varen. Po oceni strokovnjakov bi bila tudi voda kvalitetnejša, saj gre za bistro podzemno vodo. Medtem ko Ministrstvo za okolje in prostor poudarja, da je zaradi delnega nahajanja prispevnega območja vodnega vira Brestovica v sosednji Italiji le-ta neprimeren, so bile na drugi strani podane ocene, da je tovrstno mnenje čudno, saj imajo tudi številne evropske države, ki so zavezane spoštovati evropski pravni red, prispevna območja svojih vodnih virov v sosednjih državah (npr. prispevno območje vodnega vira za Trst z zalednim območjem v sosednji Italiji leži v večjem delu v Republiki Sloveniji). Nenazadnje je tudi Obala danes, še posebej v poletnih mesecih, v primeru upada izdatnosti vodnega vira Rižane odvisna od oskrbe iz hrvaške Istre.

V Civilni iniciativi Ohranimo Brkine opozarjajo, da se je Ministrstvo za okolje in prostor samovoljno odločilo, da ne bo delalo študij variant za zagotovitev dodatnega vodnega vira za Istro in na ta način poiskalo najprimernejšo rešitev, ampak bo nadaljevalo z izvajanjem aktivnosti za akumulacijo na potoku Suhorici in Padežu kot najprimernejši rešitvi, pri čemer se sklicuje na stroko, čeprav se je zaradi neuskkljenega mnenja stroke projekt v preteklosti zaustavil. Pobuda za DPN za ureditev oskrbe prebivalstva slovenske Istre in kraškega zaledja s pitno vodo predvideva zaježitev potoka Suhorica in dela potoka Padeža, ki ležita v osrčju neokrnjene narave, na vplivnem območju Regijskega parka Škocjanske jame, ki so vpisane na Unesco seznam svetovne naravne in kulturne dediščine in seznam svetovno pomembnih mokrišč Ramsarske konvencije (kot prvo podzemno mokrišče na svetu), in na vplivnem območju reke Reke ter v neposredni bližini območja Nature 2000. Predvidena jezova (57 m in 10 m) bi poplavila celo dolino potoka Suhorica v dolžini 3,5 km in del doline potoka Padež ter tako uničila neokrnjeno naravo in habitate več evropsko zaščitene živalskih in rastlinskih vrst, ogrozila svetovno dediščino in potencialno vplivala na izgubo Unesco statusa, povzročila spremembo mikroklima, na velikem novo vzpostavljenem vodovarstvenem območju pa bi bile vzpostavljene omejitve za sadjarstvo in kmetijstvo, zaradi katerih bi marsikateri lokalni pridelovalec hrane izgubil glavni vir dohodkov, zmanjšal bi se tudi turistični potencial Brkinov in Vremske doline, prav tako bi se poslabšala kvaliteta bivanja lokalnega prebivalstva. Po njihovi oceni bi bila voda iz odprtega zajetja slabe kvalitete in bi lahko dolgoročno imela negativen vpliv na zdravje uporabnikov. Po njihovih zadnjih informacijah naj bi Nacionalni inštitut za javno zdravje ob javni razgrnitvi pobude za DPN podal negativno mnenje glede zdravstvene ustreznosti vode iz zadevnega zajetja. V Civilni iniciativi Ohranimo Brkine poudarjajo, da obstaja rešitev v okviru povezave vseh treh vodovodov, ki je cenejša, zagotavlja obnovo obstoječe infrastrukture in je okolju prijaznejša ter zagotavlja varno oskrbo Obale in Krasa s pitno vodo.

Ob navedenih nasprotovanjih je bil Državni svet prav tako seznanjen, da župani štirih občin slovenske Istre (Ankaran, Izola, Koper in Piran), na podlagi pooblastil občinskih svetov s skupne seje 5. 7. 2019, soglašajo z odločitvijo Ministrstva za okolje in

prostor o nadaljevanju vseh aktivnosti za pripravo in izvedbo projekta dolgoročnega strateškega vira z akumulacijo na potoku Suhorica. Pri tem zaradi pomanjkanja pitne vode v slovenski Istri pričakujejo, da se bodo pospešile aktivnosti za sprejem DPN, obenem pa tudi opozarjajo, da nasprotniki niso podali niti enega novega dejstva, ki ga resorno ministrstvo ne bi poznalo oz. upoštevalo v času odločitve o nadaljevanju aktivnosti za pripravo in izvedbo navedenega projekta. Menijo, da nasprotniki navajajo netočne informacije in napačne ugotovitve, ki so bile v dosedanjih razpravah že ovržene.

Državni svet ugotavlja, da sta bili Komisija Državnega sveta za lokalno samoupravo in regionalni razvoj ter Interesna skupina lokalnih interesov na skupni seji seznanjeni z dodatnimi pojasnili Ministrstva za okolje in prostor, ki izpostavlja, da se DPN sprejema za državne investicije oz. državno infrastrukturo in ne za lokalne investicije. DPN torej ni možno sprejeti za projekt oskrbe Obale in Krasa s pitno vodo, ki ga je načrtovalo devet občin v vlogi soinvestitork in temelji na povezovanju treh vodovodnih sistemov (kraški, rižanski in ilirskobistriški). Ker so vodovodi občinska gospodarska javna infrastruktura in torej v pristojnosti občin, le-te lahko sprejmejo OPPN. Ob tem je bilo tudi opozorjeno, da je bilo v preteklosti zgrajenih veliko (regionalnih) vodovodov (npr. pomurski vodovod), za katere ni bil izveden DPN, saj imajo občine svoje mehanizme (OPPN). V zvezi s sedanjo razlago Ministrstva za okolje in prostor, da za projekt oskrbe Obale in Krasa s pitno vodo, za katerega je bil izdelan tudi DIIP (Nova Gorica, 2011), ni možno izvesti DPN, nasprotniki opozarjajo, da je Ministrstvo za okolje in prostor v takratni sestavi samo predlagalo obalnim, kraškim in brkinskim županom rešitev glede oskrbe Obale in Krasa s pitno vodo in so občine le sledile predlogu resornega ministrstva. Takrat so na občinski ravni tudi ocenili, da je zaradi ureditve lastniških razmerij potreben DPN. Država takrat tega problema ni zaznala, je pa financirala projekte, ki so opredelili transportne (za transport vode na večje razdalje do vodnih virov) in sekundarne vodovode (do posameznih uporabnikov).

Ob tem na Ministrstvu za okolje in prostor poudarjajo, da je projekt povezovanja treh vodovodnih sistemov še zmeraj aktualen in tudi vključen v projektno nalogo z namenom preveritve rešitev, občine pa bodo lahko z njim kandidirale za evropska kohezijska sredstva (v zvezi z obnovo in nadgradnjo vodovodnih sistemov). Pri tem se bodo lahko vodovodni sistemi vključili v nov vodni vir, ki predvideva tudi novo čistilno napravo.

Kot ugotavlja Državni svet, Ministrstvo za okolje in prostor poudarja, da je projekt ureditve oskrbe prebivalstva slovenske Istre in kraškega zaledja s pitno vodo še na začetku. Podana je bila pobuda za sprejem DPN in zbrane smernice, ki bodo v pobudi tudi upoštevane. Šele ko bo Vlada Republike Slovenije sprejela pobudo za DPN, se bodo začele pripravljati vse strokovne podlage in v nadaljevanju vključevati vse deležnike - od lokalnega prebivalstva, občin, civilne iniciative do strokovne in druge zainteresirane javnosti in najbolj občutljivih naravnih vrednot (Škocjanske jame). V okviru študije presoje vplivov na okolje bo resorno ministrstvo pripravilo strokovne podlage in če bodo v nadaljevanju prepoznana nova dejstva, bodo temu ustrezno prilagojeni tehnični ukrepi za preprečitev kakršnekoli škode v Škocjanskih jamah in v vodnem režimu reke Reke. Ministrstvo za okolje in prostor izpostavlja, da v času od izvedene študije o možnih vodnih virov v letu 2006 do danes ni bil prepoznan noben nov vodni vir ali drugo novo dejstvo, ki bi vodilo ministrstvo k ponovnim analizam o vodnih virih. Ker v tem trenutku še ni strokovnih podlag, je

preuranjeno sklepati, da je načrtovani novi vodni vir zdravstveno ali okoljsko neustrezen ali nesprejemljiv za lokalno okolje, saj je treba najprej izvesti monitoring in preliminarnе meritve in šele na koncu bo jasno, ali se bo projekt potrdilo ali pa zaradi zadržkov opustilo.

Državni svet ocenjuje, da odločanje o vprašanju dolgoročne in varne oskrbe prebivalstva slovenske Istre in kraškega zaledja s pitno vodo ne sme postati politično vprašanje. Glede na dolgoletno reševanje problema ustrezne oskrbe obalnega in kraškega območja s pitno vodo je, tudi v luči ranljivosti vodnega vira za obalne občine, kar je pokazala železniška nesreča pri Hrastovljah z izlitjem kerozina v kraška tla pred dvema letoma, nujno pospešiti postopke za realizacijo projekta, ki bo čim prej zagotovil potrebne količine pitne vode in varno oskrbo prebivalstva slovenske Istre in kraškega zaledja s kvalitetno pitno vodo. Pri tem pa je prav, da se prouči okoljske, ekonomske in družbene vidike načrtovanih posegov ter prisluhne tudi opozorilom strokovnjakov in lokalnega okolja, v katerem se nahaja potencialni nov strateški vodni vir.

S ciljem, da se sprejme najboljšo rešitev glede oskrbe s pitno vodo na območju slovenske Istre in kraškega zaledja, Državni svet predlaga, da se Vlada Republike Slovenije ponovno opredeli do projekta "Oskrba s pitno vodo Obale in Krasa" v luči zagotavljanja pitne vode za celotno območje slovenske Obale, Krasa in Brkinov skladno z Ustavo Republike Slovenije, ki opredeljuje pravico do pitne vode. Pri tem naj upošteva strokovne argumente ter okoljsko, ekonomsko in družbeno sprejemljivost tega projekta v primerjavi z aktualnim projektom oskrbe slovenske Obale s pitno vodo iz zajetja Suhorica in Padež. Z navedeno pobudo se z ničemer ne posega v nadaljnje postopke in aktivnosti Ministrstva za okolje in prostor, ampak se zgolj predlaga priprava primerjave obeh projektov.

* * *

Za poročevalca na seji Državnega sveta je bil določen državni svetnik Bojan Režun.

* * *

Predlog mnenja Državnega sveta je pripravljen na podlagi Poročila Komisije za lokalno samoupravo in regionalni razvoj.